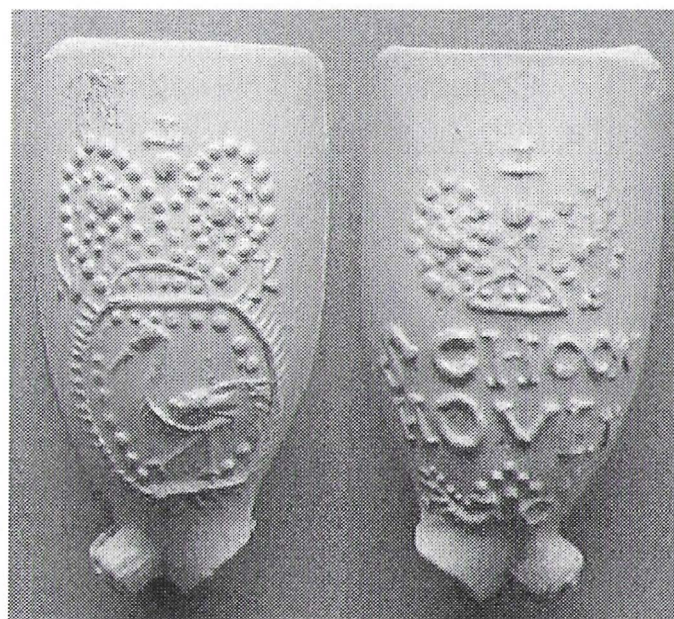

Decoratietechniek van Nikolaas van Komen, en enkele collega's in Schoonhoven Aad Kleijweg

Tijdens de inventarisatie Schoonhoven viel mij op dat in het assortiment van Nikolaas van Komen veel rijk gedecoreerde pijpjes voor kwamen. Met name heb ik het dan over de pijpjes die afgebeeld staan in de artikelen over Nikolaas van Komen: de grote onbekende, deel 1,2 en 3. op nummer 1, 11, 15, 22, 26, 27, 28, 29, 30, 34 en 38. Wat opvalt bij deze decoraties is dat er een stippel streepjes gravure in de mal is toegepast om de decoratie op te bouwen. Op afbeelding 1. staat een voorbeeld van deze decoratietechniek.

1a	Collectie Aad Kleijweg. Afb. 1
1b	Schoonhoven
2a	Ovoïde
	Gekroonde ooievaar met initialen
2b	NK/Schoonhoven, gekroond
2c	
2d	
2e	Ongeglasd
2f	Gebotterd
2g	Geen radering rond ketelopening
2h	
3a	
3b	
3c	
4	1750-1775
5	Schoonhoven
6	Nikolaas van Komen
	[1, p. 155 nr 1] [2, p. 113 nr 566 en 566a]
7	[4, p. 1866 nr 26]

Slechts bij enkele van zijn collega's uit Schoonhoven zien we deze toegepaste decoratietechniek terugkeren en dan nog maar bij één of enkele pijpen. Met name hebben we het dan over Hilligers met het merk GHL, Hannes Lamore met het merk HLR, Cornelis Huijgenaar met merk CHN en Joris Hoogendijk met merk IH. Van de genoemde pijpenmakers tonen we hieronder de desbetreffende voorbeelden. Of de pijpenmakers de mallen zelf onderhanden namen of dit uitbesteedden aan een zilversmid is niet bekend. Het resultaat is echter zeer wisselend. De pijpjes op afbeelding 1 en 2 hebben nog wel een primitieve schoonheid, maar bij de pijpjes op afbeelding 3 en 4 is het resultaat zodanig dat we nauwelijks kunnen verwachten dat dit door een vakman is gedaan. Het lijkt er dan ook op of de pijpenmaker bij deze pijpjes, gemaakt uit deze mallen, zelf een poging heeft gedaan om ze te verfraaien. Het pijpje afgebeeld op afbeelding 5 is een mix van twee technieken waar ik in de beschrijving op terug kom.

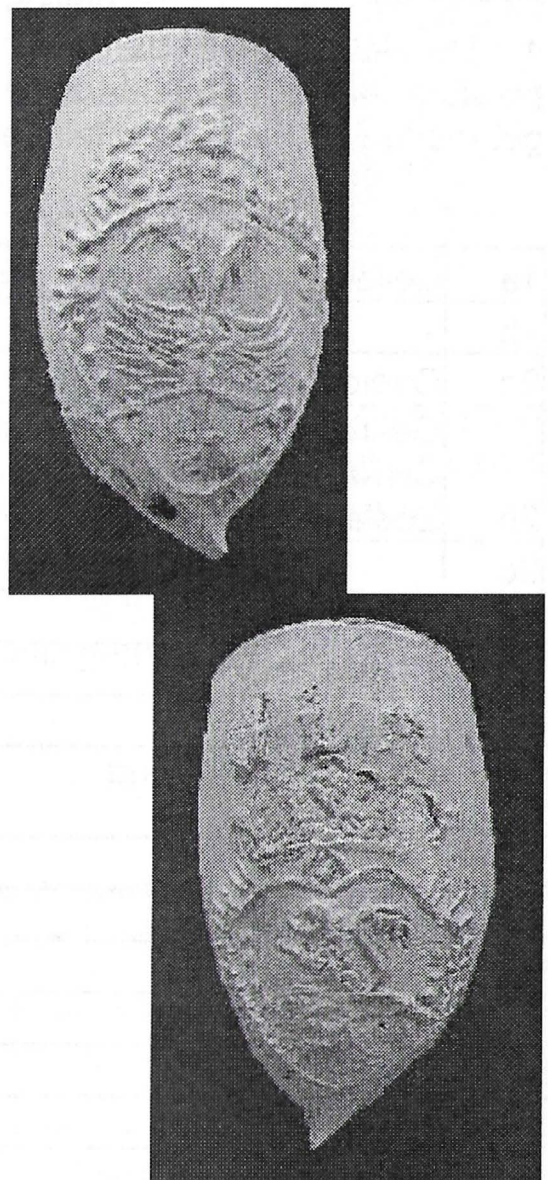
1a	Collectie Michel Hendriksen. Afb.2
1b	
2a	Ovoïde
2b	Gekroond wapen van Zeeland met de initialen GHL/Dubbelkoppige adelaar
2c	
2d	
2e	Ongeglasd
2f	Gebotterd
2g	Geen radering rond ketelopening
2h	Naad met kam afgewerkt
3a	Getorste steel
3b	niet
3c	Ongeglasd
4	1770-1800
5	Schoonhoven
6	G.H.L. Hillegers
7	

Beschrijving van de pijpjes met opvallende decoratietechniek:

Op afbeelding 2 zien we een ovoïde model met op de linkerzijde van de ketel het wapen van Zeeland met de initialen GHJ en op de rechterzijde de dubbelkoppige adelaar. De kwaliteit van de decoratie heeft een primitieve charme en komt overeen met het pijpje op afbeelding 1. Op afbeelding 3 zien we een ovoïde model met de initialen HLR. Het thema van de decoratie is dezelfde als op afbeelding 2, echter de kwaliteit is beduidend minder. Het pijpje afgebeeld op afbeelding 4 is een ovoïde model met op de linkerzijde de gekroonde vis met de initialen CHN en op de rechterzijde het wapen van Zeeland. De kwaliteit van de decoratie komt overeen met het pijpje op afbeelding 3 en is zeker niet door een vakman gedaan.

1a	Collectie Arthur Schellingerhoud. Afb.3
1b	
2a	Ovoïde
2b	Gekroond wapen van Zeeland met de initialen HLR/Dubbelkoppige adelaar
2c	
2d	
2e	Ongeglasd
2f	Gebotterd
2g	Geen radering rond ketelopening
2h	Naad met kam afgewerkt
3a	
3b	
3c	
4	1770-1800
5	Schoonhoven
6	Hannes Lamore
7	

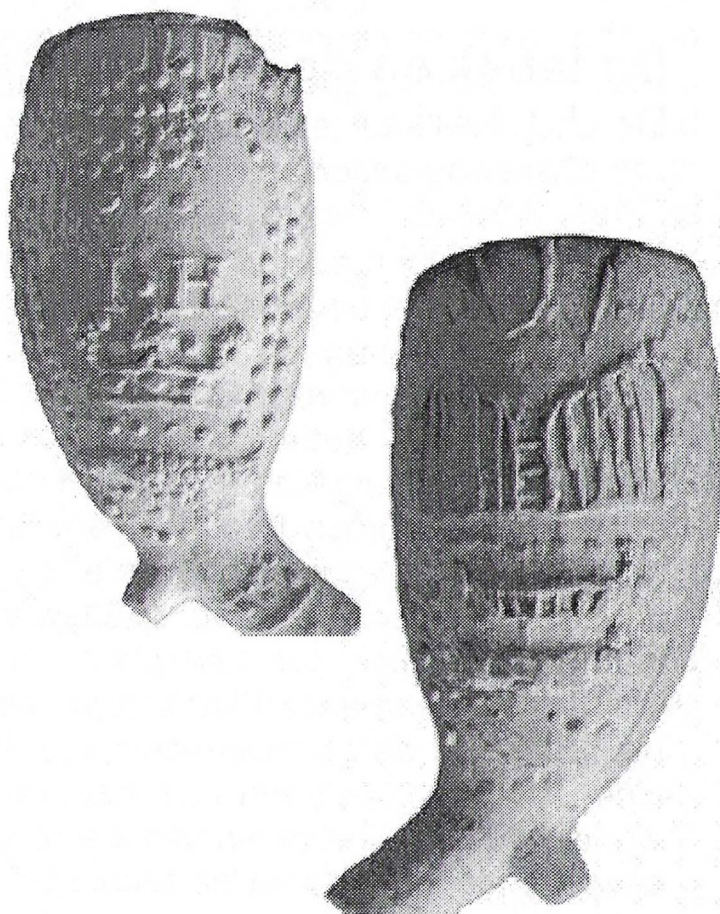
Het pijpje op afbeelding 5 heeft een ovoïde model met op de linkerzijde een gekroonde vis met de initialen IH en op de rechterzijde een gekroonde vis. Opvallend aan dit pijpje is dat op de linkerzijde van de ketel de initialen het kroontje en het visje overeenkomen qua kwaliteit met de merkjes van de collega's uit Schoonhoven. Echter de decoratie van stippels om het visje heen en de decoratie op de rechterzijde van de ketel zijn duidelijk van een mindere kwaliteit. Voorzichtig wil ik dan ook enige conclusies trekken:

1. De pijpjes op afbeelding 1 en 2 komen uit een mal die behandeld zijn door een vakman (zilvergraveur).
2. De pijpjes op afbeelding 3 en 4 komen uit een mal, waarbij de pijpenmaker zelf heeft geprobeerd de decoratie aan te brengen.
3. Het pijpje op afbeelding 5 komt uit een mal waarin oorspronkelijk het merk de gekroonde vis zonder golfjes met de initialen IH stond.
4. De pijpenmaker heeft later zelf geprobeerd, om de vis heen stippels te plaatsen en op de rechterzijde ook een decoratie aan te brengen van een gekroonde vis, hetgeen uiteindelijk een bedroevend resultaat opleverde.

1a	Collectie Aad Kleijweg. Afb. 4
1b	
2a	Ovoïde
2b	Gekroonde vis met initialen CHN/Gekroond wapen van Zeeland
2c	
2d	
2e	Ongeglasd
2f	Gebotterd
2g	Geen radering rond ketelopening
2h	
3a	
3b	
3c	
4	1750-1800
5	Schoonhoven
6	Cornelis Huijgenaar
7	[1, p. 155 nr 12]

1a	Collectie Aad Kleijweg. Afb. 5
1b	
2a	Ovoïde
	Gekroonde vis met initialen
2b	IH/Gekroonde vis
2c	
2d	
2e	Ongeglasd
2f	Gebotterd
	Geen radering rond ketelopening
2g	
2h	Naad met kam afgewerkt
3a	
3b	
3c	
4	
5	Schoonhoven
6	Joris Hoogendijk
7	[2, p. 103 nr 529 en 529a]

Ondanks dat de decoratie er op sommige pijpjes niet om aan te zien zijn, zijn het voor verzamelaars interessante exemplaren omdat ze afwijken van de meeste merkjes die we van Schoonhoven uit de 18e eeuw gewend zijn.

Met dank aan Michel Hendriksen, Arthur Schellingerhoud en Henk van Oostveen

Literatuur:

- [1] Meulen, J. van der. 1988. De Kleipijp als Bodemvondst. Hoofdstuk Schoonhoven.
- [2] Krommenhoek, W. en A. Vrij, z.j. (1986). Kleipijpen drie eeuwen Nederlandse kleipijpen in foto's. Amstelveen
- [3] Schouten L. en Kleijweg A.J. Nikolaas van Komen: de grote onbekende (deel 1).
- [4] Schouten L. en Kleijweg A.J. Nikolaas van Komen: de grote onbekende (deel 2).
- [5] Schouten L. en Kleijweg A.J. Nikolaas van Komen: de grote onbekende (deel 3).

COLOFON

Abonnement

Abonnementsjaar loopt
van 1 juli t/m 30 juni

Betaling

Nederland: € 16,00 per jaar
Buitenland € 22,00 per jaar
Postgiro 3823478
t.n.v. Pijpelogische Kring Nederland

Verschijningsdata

juli, oktober, januari en april

Deadline kopij

Uiterlijk 6 weken voor verschijning

Hierboven: Nikolaas van Komen, 1750-1775. Zie ook artikel "Decoratieve-techniek van Nikolaas van Komen, en enkele collega's in Schoonhoven"

Voorpagina: Met parelmoer ingelegde houten pijp. Hongaars model, ca. 1850. Zie ook artikel "Uit de verzameling van Ron de Haan"

www.tabakspijp.nl
info@tabakspijp.nl

Kwartaalblad voor de
pijpenverzamelaar en
onderzoeker.

ISSN: 0924-4158

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen.

